

КРАМЯНЁВАЯ ПРЫШЛІФАВАНАЯ СЯКЕРА СА СТАЯНКІ БАКШТЫ (ПА МАТЭРЫЯЛАХ ДАСЛЕДАВАННЯЎ 2011 Г.)¹

Аляксандр Гаршкоў
Мінск, Беларусь

У артыкуле аналізуецца знаходка крамянёвай прышліфаванай сякеры, знойдзенай каля в. Бакшты Іўеўскага раёна Гродзенскай вобласці. Даюцца кароткія звесткі ўмоў выяўлення дадзенага артэфекта. Характарызуюцца марфалагічныя асаблівасці знаходкі, а таксама сыравіны з якой яна зроблена.

Ключавыя словы: *археалогія, крэмень, сякера, неаліт, нёманская культура*

У 2011 г. на тэрыторыі Іўеўскага раёна, кафедрай археалогіі і этнаграфіі (зараз кафедра гісторыі Беларусі, археалогіі і спецыяльных гістарычных дысцыплін) Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэту праводзіліся працы па інвентарызацыі помнікаў унесеных у Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцяў Рэспублікі Беларусь. Абследавалі шэраг помнікаў археалогіі, у тым ліку і стаянку Бакшты, дзе і была знойдзена каменная прышліфаваная сякера.

Стаянка знаходзіцца за 4 км на поўнач ад вёскі Бакшты на левым беразе р. Бярэзіна (Нёманская). Плошча памераў 150х150 м узвышаецца над паверхняй на 3-5 м, часткова распахваецца.

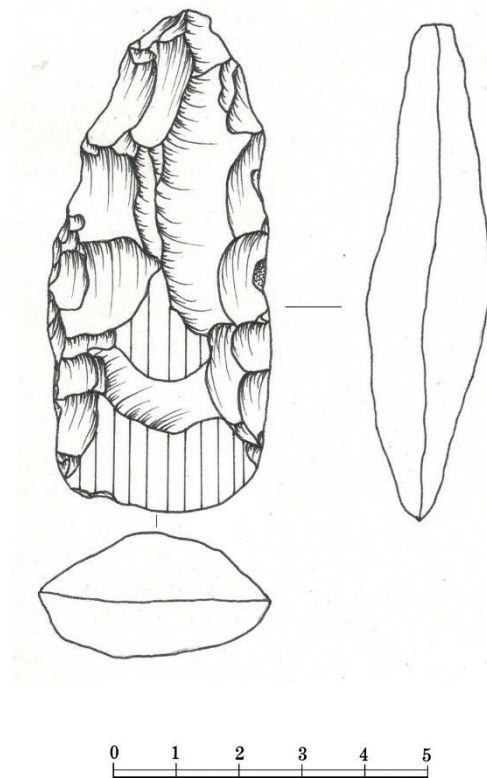
Фотаздымак 1. Стаянка Бакшты. Выгляд з поўначы. Фотаздымак Дабрыяна А. А.

Артэфакт зроблены з крэменю цёмна-шэрага колеру, празрыстага на прасвет. Жаўлачная скарынка крэйдавая, белага колеру. Знаходка злёгка пакрытая малочна-блакітнай пацінай.

¹ Даследаванне выканана ў межах гранта БРФФД № Г18М-063

Сякера ў анфас мае трапецыяпадобныя абрысы, амаль цалкам звужаецца да абушка. Папярэчнае сячэнне авальнае; падоўжанае сячэнне мае выгляд дваякавыпуклай, усечанай з аднаго боку лінзы. Максімальнае патаўшчэнне знаходзіцца бліжэй да сярэдзіны артэфекта. Абушок скруглены, лязо дугападобнае. Лёзавая частка прышліфаваная з дзвюх бакоў. Сляды шліфавання таксама зафіксаваны на цэле сякеры.

Максімальная даўжыня вырабу – 8 см; максімальная шырыня ў лёзавай частцы – 3,1 см; шырыня ў абушковай частцы – 1,6 см; максімальная таўшчыня – 2 см; таўшчыня ў лёзавай частцы – 1 см; таўшчыня ў абушковай частцы – 0,8 см.

Малюнак 1. Крамянёвая прашліфаваная сякера са стаянкі Бакшты. Малюнак Гаршкова А. Д.

На жаль, поўнаасцю апісаць працэс вырабу дадзенай сякеры не мажліва, але можна вылучыць некалькі дэталяў. Пасля першаснай апрацоўкі крамянёвага жаўлака ці яго часткі, фарміравання цэла сякеры вялося падоўжанымі сколамі з боку абушка і ляза. Затым, папярэчнае сячэнне сякеры фармавалася бакавымі сколамі з абедзвюх паверхняў артэфекта. Для трываласці, лёзавая частка была зашліфаваная.

На дадзены момант вядома, што шліфаванне крамянёвых артэфектаў на тэрыторыі Усходне-Еўрапейскай раўніны з’явілася ў мезаліце [2, с. 49]. Артэфакты са слядамі шліфавання былі знойдзены на помніках бутаўскай культуры, якія датуюцца прэбарэальным-барэальным часам (9,5–8,5 тыс. г. таму.) [3, с. 44]. На тэрыторыі Паўночна-Заходняй Беларусі крамянёвыя сякеры з прышліфоўкай сустракаюцца ў комплексах нёманскай культуры, якая існавала ў канцы атлантыкума – суббарэале (4-2 тыс. да н.э.) [1, с. 44; 4, с.64; 5, с. 112].

1. Обуховский, В. С. Этапы заселения Мотольского микрорегиона в каменном и бронзовым веках: по материалам поселения Мотоль-17 / В. С. Обуховский, Е. Г. Калечиц // Lietuvos archeologija. – Vilnius, 2004. Т. 25. – Р. 5-78.
2. Сорокин, А. Н. Бутовская мезолитическая культура (по материалам Деснинской экспедиции) / А. Н. Сорокин . – М. – 1990. – 220 с.
3. Сорокин, А. Н. Мезолит Оки. Проблема культурных различий / А. Н. Сорокин. – М.: Институт археологии РАН, 2006. – 312 с.
4. Чарняўскі, М. М. Неаліт Беларускага Панямоння / М. М. Чарняўскі. – Мн.: Навука і тэхніка, 1979. – 144 с.
5. Чарняўскі, М. М. Неаліт Беларусі: праблемы перыядызацыі і храналогіі / М. М. Чарняўскі // Wspólnota dziedzictwa kulturowego ziem Białorusi i Polski. – Warszawa, 2004. – S. 99-118.